

Pot un mal home ser un bon president? L'actualitat de la pregunta és tan peremptòria que hem anat en pelegrinatge a l'altra punta del país, fins al Presidential Library and Museum de Richard Nixon, a Yorba Linda, Califòrnia. El museu, que va tornar a obrir les portes l'octubre passat després d'una caríssima posada a punt, tracta de compensar els defectes del 37è president amb els seus indubtables mèrits, començant per la seva intel·ligència, l'aclaparadora capacitat de treball i la seva bona disposició de jugador

Lliçons d'història

Nixon va ser un president molt hàbil, però carregat de defectes greus que el van arrossegar a un mal final.

de pòquer a l'hora d'assumir calculats riscos en geopolítica.

Un enorme cabal de reflexió s'hi ha invertit per polir la reputació de l'únic president que ha dimitit del càrrec. Una nova disposició per a la generació *selfie* permet als visitants fer-se una autofoto amb la Gran Muralla de fons al costat d'una silueta retallada de Nixon de mida natural, en memòria de la seva visita històrica de 1972. També s'hi fa memòria de moments poc coneguts del seu coratge físic. Fragments de vidre i bales curosament preservats en una vitrina són testimoni d'una agressió quasi fatal contra el seu cotxe per part d'una enorme gentada mentre visitava Veneçuela el 1958 en qualitat de vice-president de Dwight Eisenhower –un monitor explica fins a quin punt Nixon va evitar un bany de sang ordenant al seu servei secret que no desapareixin.

El museu exalta Nixon per haver conatat el suport d'una *majoria silenciosa* de nord-americans que se sentien ignorats i menyspreats per unes elits autoritàries i que jugaven en benefici propi. Els peus que acompanyen les il·lustracions donen a entendre que Nixon va intentar trobar l'equilibri entre la cautela intervencionista d'un conservador i la disposició d'un pragmàtic per exercir l'autoritat federal i curar malalties cròniques, tant si implicaven la integració de les escoles del sud fins a un punt que els seus demòcrates predecessors no havien assolit com crear l'Agència de Protecció Ambiental per netejar rius tan pol·luïts que s'hi podia calar foc. Aquesta empatia pels espais oblidats i fets malbé dels Estats Units va ser més remarcable encara si tenim en compte que –tal com el museu deixa veure a través d'entrevistes filmades amb assessors i membres de la seva família– Nixon era un rumiador introvertit, “desconfiat” fins a la paranoia.

L'escàndol Watergate que va derrocar Nixon és presentat en una galeria lateral plena d'ombrívols panells en negre, vermell i gris portadors de llegendes com ara “Males jugades i espionatge polític” i “Obstrucció a la justícia”. En els intensament il·luminats salons principals hi ha un elegant visualitzador que explica que Nixon gravava les converses de la Casa Blanca amb micròfons ocults, per preservar la seva presidència per a la posteritat. Des d'un telèfon passat de moda es poden sentir locucions del tipus “Papa,

vols que sortim a sopar?”, una trucada del 1973 de la seva filla, Julie. Si ens endinsem en la galeria del Watergate, les cintes gravades són les del president bramant contra els jueus del seu govern, encès: “En general, no pots fiar-te dels fills de puta”. Els voluntaris uniformats que trobem descriuen amb tota la serietat els punts forts i febles de Nixon. Treballen dur, amb un guia que inverteix llargs minuts explicant la Xina maoista a dos joves asseguts al sofà groc canari en una rèplica aproximada del seu Despatx Oval del 1969.

Desgraciadament per als guardians de la flama de Nixon, el museu –els panells històrics del qual s’han anat fent més sincers amb els anys, en particular des que el complex es convertí oficialment en part del Sistema de Biblioteques Presidencials el 2007– és més eloqüent del que els convindria. A ells els agradaria que els visitants jutgessin Nixon l’home i, per això, s’inclou una escultura d’un dels seus gossos favorits arrupit en una butaca i visites a l’humil caseta on va nàixer, pels temps en què Yorba Linda era un recés rural de pau. Però la història que acaba narrant és més gran que la d’un individu qualsevol. Revela que a punt que va estar de naufragar la nau de l’Estat per culpa d’una espècie particularment nociva de mal líder: el que es deixa guiar per una brúixola moral espatllada.

Al museu se cita un testimoni de tot l’afer del Watergate que, a propòsit de la dimissió de Nixon, diu: “El sistema va funcionar”. Sí, però a punt va estar de no fer-ho. Un pelegrinatge a Yorba Linda ofereix unes quantes lliçons inquietants. Primera, Nixon va nomenar per al seu gabinet i per a la Casa Blanca tot d’homes dotats i amb currículums brillants, però que van fer poc per frenar els voltors i lleilaistes curts de gambals que infestaven el seu cercle íntim; si bé sí que hi va haver prohoms que van dimidir per principis –en particular el fiscal general i el fiscal general adjunt, els quals van preferir abandonar abans que obeir les ordres de Nixon de despatxar un fiscal especial que començava a assetjar-lo (al final va ser el sots-secretari de Justícia qui s’encarregà de desfer-se’n). Segona i, potser sense voler, el museu suggereix que si el Tribunal Suprem no hagués obligat Nixon a entregar les cintes de la Casa Blanca en què ordenava actes il·legals, molts dels seus

partidaris potser haurien continuat mirant cap a un altre costat. En una entrevista sorprenent, filmada el 2008, veiem Bob Dole, un jove senador en 1973 que més tard arribaria a líder del partit i a candidat presidencial, reconeixent que va intentar autoconvèncer-se que darrere de cada malifeta hi havia tota una colla de sinistres assessors. “No volia obligar-me a mi mateix a creure que Nixon havia fet això, que veritablement hi havia participat”, explica en un revelador embolic de paraules.

A continuació, s’hi deixa constància del Nixon que arremet contra els que considera botxins de la premsa. Però les fotografies també ens el mostren reconeixent-los el poder que tenen parlant amb ells en una acabada d’estrenar sala de reunions de l’Ala Oest –una instal·lació actualment amb un futur més que dubtós. Avui dia, amb tot d’aldarulls provocats per la desinformació de les *falses notícies*, els periodistes que traguessin a la llum un nou Watergate començarien amb vora la meitat del país no disposats a creure-se’ls. Finalment, el museu Nixon mostra en quina mesura el poder simbòlic de la presidència pot intimidar l’oposició, fins i tot en una època tan escèptica com la nostra. La visita acaba amb una ullada a un helicòpter Sea King, utilitzat per quatre presidents i ara delicadament restaurat. Un guia molt solemne para esment en una elegant ratlla blanca, com de circuit de curses, que recorre tot el fusellatge verd obscur, pintada per indicació de Jacqueline Kennedy. I afegeix, sense donar-hi gaire importància, que el giroavió és el que va traslladar a Nixon a la seva jubilació obligatòria, i els visitants no queden menys impressionats.

Dins, un diorama recrea aquella partida des del Jardí Sud de la Casa Blanca, i retrata la ja ex-parella presidencial asseguts dins l’helicòpter i una planyívola Pat Nixon dient al seu marit: “Quina pena, quina pena”. El muntatge confereix dignitat i patetisme a l’escena. Però el moment no és que fos una pena, sinó una vergonya merescuda. No hi ha cap líder polític que sigui un àngel. Hi ha hagut bons homes que han sigut mals presidents (com ara Jimmy Carter). Però la presidència no és la feina més adequada per a un amoral. •

Traducció de Francesc Sellés

El Temps

**Nova
maqueta
Nous
opinants
Nou
format
Nou
Temps**

**Ja al teu
quiosc**

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores